

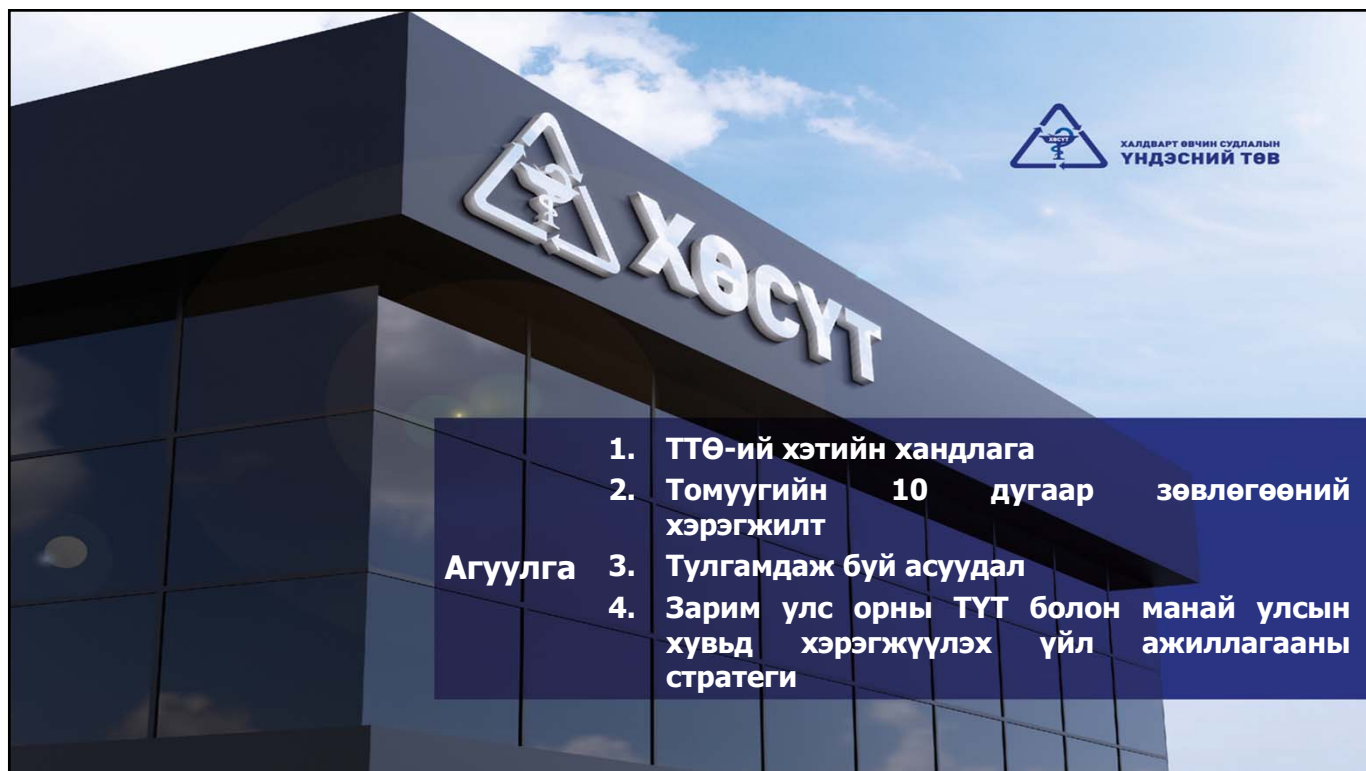

ХАЛДВАРТ ӨВЧИН СУДЛАЛЫН
ҮНДЭСНИЙ ТӨВ

2023/2024 ОНЫ ТОМУУГИЙН УЛИРАЛД АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ, СТРАТЕГИ

Ч.Уртнасан
ХӨСҮТ-ийн ТҮН-ийн тархвар судлагч

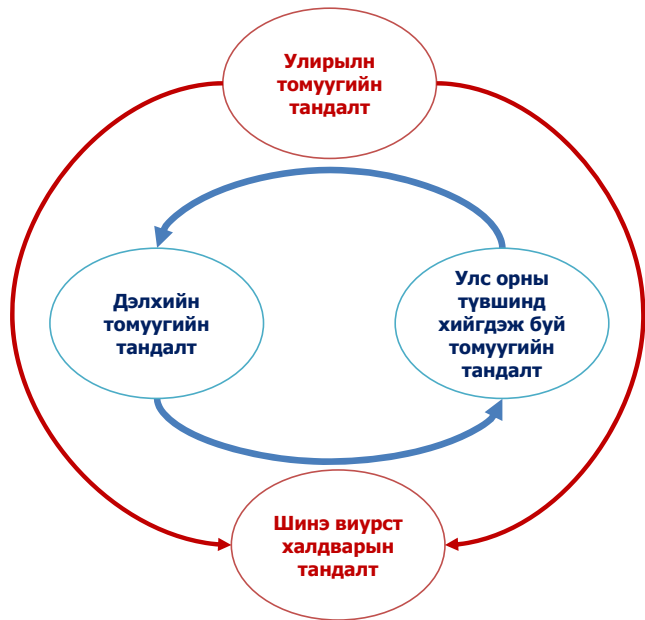
ХАЛДВАРТ ӨВЧИН СУДЛАЛЫН
ҮНДЭСНИЙ ТӨВ

	1. ТТӨ-ий хэтийн хандлага	
	2. Томуугийн 10 дугаар зөвлөгөөний хэрэгжилт	
Агуулга	3. Тулгамдаж буй асуудал	
	4. Зарим улс орны ТҮТ болон манай улсын хувьд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны стратеги	

ЯАГААД БИД ТОМУУГИЙН ТАНДАЛТЫН ТОГТОЛЦООГ БЭХЖҮҮЛЭХ, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ТОГТВОРТОЙ АВЧ ЯВАХ ЁСТОЙ БЭ?

- ✓ Томуугийн вирус дэлхийн анхаарал татсан, хоруу чанар өндөртэй вирусийн нэг хэвээр байсаар байгаа.
- ✓ Нийгэм, эдийн засгийн дарамт өндөр.
- ✓ Сүүлийн 20 жилд амьтнаас хүнд халдварласан амьсгалын замын шинэ вируст халдвар бүртгэгдсээр байна.
- ✓ **A(H1N1)pdm, SARS-CoV, MERS-CoV, A(H7N9), A(H10N8), A(H5N6), A(H7N4), A(H51N1), A(H9N2), A(H3N8), SARS-CoV-2 ГЭХ МЭТ**
- ✓ Амьсгалын замын шинэ вируст халдварыг эрт илрүүлэх, хянах
- ✓ Өвчний шинж төрөх, вирусийн хувьсан өөрчлөлтийг хянах
- ✓ Дэлхийн томуугийн тандалтын тогтолцоонд хувь нэмэр оруулах

ТОМУУ, ТОМУУ ТӨСТ ӨВЧНИЙ ТАРХАЛТ КОВИД-19 ЦАРТАХЛЫН ӨМНӨХ ҮЕТЭЙ ИЖИЛ ТҮВШИНД ХҮРСЭН – ОЛОН УЛСАД

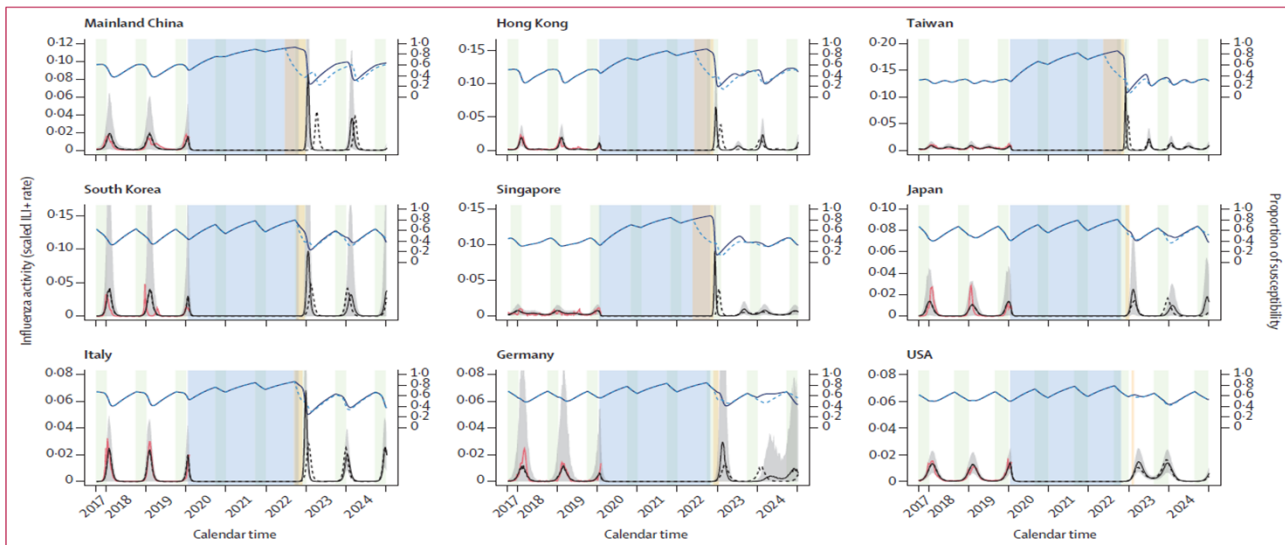

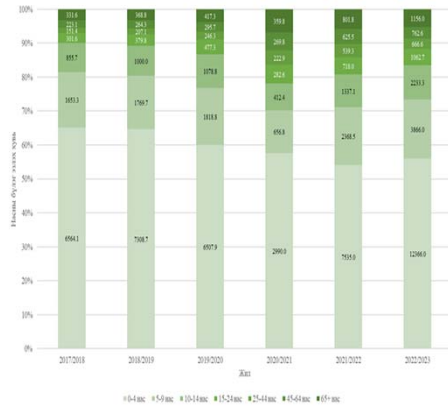
Figure 4: Prediction of upcoming influenza activity when COVID-19 PHSMs are relaxed in October, 2022, (before the winter season) with proactive vaccination programmes (one-off vaccination timing, duration, and rate) to mitigate the excess influenza activity in nine locations and countries

Эх үүсвэр: Ali, Sheikh Taslim, et al. "Prediction of upcoming global infection burden of influenza seasons after relaxation of public health and social measures during the COVID-19 pandemic: a modelling study." *The Lancet Global Health* 10.11 (2022): e1612-e1622.

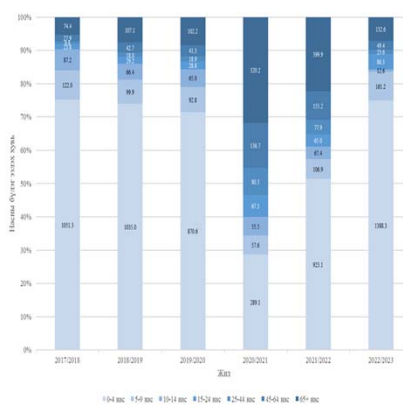
2022/2023 ОНЫ ТОМУУГИЙН ЖИЛД БҮРТГЭГДСЭН ТТӨ-ИЙ ТОХИОЛДОЛ СҮҮЛИЙН 5 ЖИЛТЭЙ ХАРЬЦУУЛБАЛ

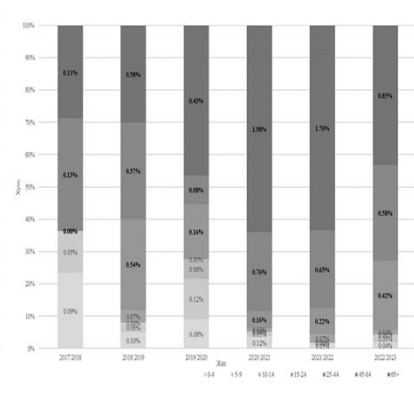
2022/2023 ОНЫ ТОМУУГИЙН ЖИЛД БҮРТГЭГДСЭН ТТӨ, АЗЦХХ БОЛОН АЗЦХХ-ЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТЫН ТОХИОЛДОЛ СҮҮЛИЙН 5 ЖИЛТЭЙ ХАРЬЦУУЛБАЛ

ТТӨ

АЗЦХХ

АЗЦХХ нас баралт

ТОМУУ, ТОМУУ ТӨСТ ӨВЧНИЙ ТАНДАЛТАД ТУЛГАРЧ БУЙ БЭРХШЭЭЛҮҮД

- I. Тандалтын тоон мэдээний чанар зарим аймгуудад хангалтгүй
- II. Тандалтын нэгжүүд дээрх хүний нөөц хангалтгүй, тогтворгүй
- III. Вирус судлалын салбар лабораторийн үйл ажиллагаа жигдрээгүй, хүний нөөц хангалтгүй
- IV. Тандалтын үйл ажиллагааны санхүүжилт хангалтгүй, тогтворгүй
- V. Тандалтын сорьц тэвээрлэлтийн санхүүжилт, хүний нөөц тогтворгүй, хангалтгүй
- VI. Ажлын байрны ачаалал өндөр

ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИ БОЛОН НОМХОН ДАЛАЙН БАРУУН БҮСИЙН УЛС ОРНУУДЫН ТОМУУГИЙН ҮНДЭСНИЙ ТӨВҮҮДЭЭС 2023/2024 ОНЫ ТОМУУГИЙН ЖИЛД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭЭР ТӨЛӨВЛӨЖ БУЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ

- I. ТТӨ, АЗЦХХ болон үйл явдалд суурилсан тандалтыг сайжруулах, бэхжүүлэх
- II. Томуу, коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын тандалтыг нэгтгэсэн тогтолцоог сайжруулах, бэхжүүлэх, нэмэлт тандалтыг нэвтрүүлэх
- III. Хүндрэл, тархалт, нөлөөллийн түргэвчилсэн үнэлгээг SARS-CoV-2 вирусийн халдвараас гадна бусад амьсгалын замын вирусийн халдварын үед хийх
- IV. Вирус судлалын тандалтыг нэмэгдүүлэх, сайжруулах, бэхжүүлэх, бүтэн геномын дараалал тогтоох шинжилгээг томуу, амьсгалын замын синцитиаль вирус дээр хийх
- V. Тархварзүй, вирус судлал, эмнэлзүйн тандалтын мэдээнд үндэслэж хариу арга хэмжээг төлөвлөн, хэрэгжүүлэх, шийдвэр гаргах
- VI. Орон нутгийн түвшинд тандалтын мэдээний чанарыг сайжруулах, халдварын тархалтыг эрт илрүүлэх, хянах, үнэлэх

ЗҮҮН ӨМНӨД АЗИ БОЛОН НОМХОН ДАЛАЙН БАРУУН БҮСИЙН УЛС ОРНУУДЫН ТОМУУГИЙН ҮНДЭСНИЙ ТӨВҮҮДЭЭС 2023/2024 ОНЫ ТОМУУГИЙН ЖИЛД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭЭР ТӨЛӨВЛӨЖ БҮЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ

- VII. Дэлхийн томуугийн тандалт, хариу арга хэмжээний сүлжээнд томуугийн тархварзүй, вирус судлалын тандалтын мэдээг тогтмол оруулах
- VIII. Хүний нөөцийг бэхжүүлэх, тогтвортой байдлыг хангах
- IX. Салбар хоорондын хамтын ажиллагаа, ялангуяа хүн болон амьтны эрүүл мэндийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, мэдээлэл солилцох
- X. Дээд шатны шийдвэр гаргагч, удирдлагуудад нөлөөллийн уулзалт хийх
- XI. Тандалтын санхүүжилтийн тогтвортой байдлыг хангах
- XII. Дараагийн томуугийн цартахлын бэлэн байдлыг хангах, хариу арга хэмжээний удирдамжийг шинэчлэн боловсруулах
- XIII. Тусгайлсан судалгааг өргөжүүлэх, хийх

Зорилго

	2023-2024	Зорилт
<ul style="list-style-type: none"> • 2020-өөс өмнө Тандалт хийх 		
<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2021 PISA нэвтрүүлэх, эрхүйн орчинг сайжруулах 	Тандалт	Цахимжуулна Мэдээ ашиглалтыг сайжруулах
<ul style="list-style-type: none"> • 2022-2023 Мэдээлэлд дүгнэлт хийх, ашиглах 	Лаборатори	Тогтвортой байдлыг хангах Цахим бүртгэлийг сайжруулах

2023/2024 ОНЫ ТОМУУГИЙН УЛИРАЛД ГҮЙЦЭТГЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ, СТРАТЕГИ

ТХТН-үүдийн үйл ажиллагааг бэхжүүлэх

- ТТӨ, АЗЦХХ-ын тандалтыг бэхжүүлэх чиглэлээр тандалтын нэгжүүд дээрх мэргэжилтнүүдийг тасралтгүй сургах.
- Үйл явдалд суурилсан тандалтыг сайжруулах чиглэлээр сургалт зохион байгуулах
- ТХТН-үүдэд дэмжлэгт хяналт хийх
- Интерактив сургалтын материал боловсруулж flu.mn сайтад байршуулах

Вирус судлалын тандалтын лабораторын үйл ажиллагааг бэхжүүлэх

- Вирус судлалын бүсийн болон салбар лабораториудын чадавхийг сайжруулах, үйл ажиллагааг бэхжүүлэх чиглэлээр уулзалт, сургалт зохион байгуулах, урт болон богино хугацааны хөтөлбөр, төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлж ажиллах
- Томуу болон АЗСВ-ийн бүтэн генийн дараалал тогтоох шинжилгээг хийх
- ТТӨ болон хувилбарын тандалтын сорьц тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, амбулатори болон эмнэлэгт суурилсан тандалтын нэгжүүдээс тэнцүү байдлаар сорьц авах

2023/2024 ОНЫ ТОМУУГИЙН УЛИРАЛД ГҮЙЦЭТГЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ, СТРАТЕГИ

Тандалтын үйл ажиллагааг сайжруулах

- Тандалтын чиглэлээр гарын авлага боловсруулах, түгээх
- АЗСВ-ийн тандалтыг өргөжүүлэх
- Интернэтэд суурилсан томуугийн тандалтын цахим системийг сумдуудад нэвтрүүлэх
- АЗЦХХ-ын шалтгаант нас баралтын тандалтыг сайжруулах

Хариу арга хэмжээний бэлэн байдал, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх

- Тархалт, хүндрэл, нөлөөллийн түргэвчилсэн үнэлгээг хийх
- Томуу, амьсгалын замын шинэ вируст халдварын цартахлын бэлэн байдал, хариу арга хэмжээний удирдамж, төлөвлөгөөг боловсруулж Шадар сайд болон Эрүүл мэндийн сайдаар батлуулах, хэрэгжилтийг ханган ажиллах
- Улирлын томуу, томуугийн цартахлын хүндрэлийн үнэлгээний ашиглалтыг сайжруулах, хариу арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх
- Дэгдэлтийн үед хариу арга хэмжээг шуурхай зохион байгуулах багийг сургах, бэлэн байдлыг хангах

Эрсдэлийн харилцаа, тусгайлсан судалгаа

- Олон нийтэд чиглэсэн сургалт, сурталчилгааг нэмэгдүүлэх
- Тусгайлсан судалгааг хийх – АЗСВ-ийн тандалтын чиглэлээр

ТОМУУГИЙН ҮНДЭСНИЙ 10 ДУГААР ЗӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗӨВЛӨМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

I. Тандалтын тоон мэдээний чанарыг сайжруулах

- ✓ ТХТН-үүдэд .... удаагийн дэмжлэгт хяналт хийсэн.

II. ТХТН-үүдийн эмч, мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах, хүний нөөцийг бэлтгэх

- ✓ Томуугийн харуулдан тандалтын нэгжүүдийн эмч, мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах бүсчилсэн сургалтыг томуугийн харуулдан тандалтын 278 мэргэжилтэнг хамруулан Өвөрхангай, Баян-Өлгий, Дархан-Уул, Завхан, Сүхбаатар аймаг, Улаанбаатар хотын 9 дүүрэгт тус тус зохион байгуулсан.

III. Улирлын томуу, томуугийн цартахлын хүндрэлийн үнэлгээний дагуу хариу арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх

- ✓ Сэлэнгэ, Орхон, Баянхонгор аймгуудад нэвтрүүлсэн.

IV. Вирус судлалын тандалтын лабораторийг чадавхжуулах, бэхжүүлэх

- ✓ .... сургалт хийсэн

V. Вирус судлалын тандалтын сорьцийн тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх

- ✓ ..... сорьц тээвэрлэсэн

ТОМУУГИЙН ҮНДЭСНИЙ 10 ДУГААР ЗӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗӨВЛӨМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

VI. Ард иргэдийн дунд томуу, томуу төст өвчний талаарх мэдлэгийг нэмэгдүүлэх

- VI.....сургалт зохион байгуулсан.

VII. Холбогдох тушаал зааврыг уялдуулсан, олон салбарыг оролцуулсан нийгмийн эрүүл мэндийн хариу арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах

- VI. Томуугийн цартахлын бэлэн байдал, хариу арга хэмжээний удирдамжийг шинэчлэн боловсруулж байна.

- VII. Хилийн боомт бүхий 4 аймагт ширээний дасгал сургуулалтыг зохион байгуулсан.

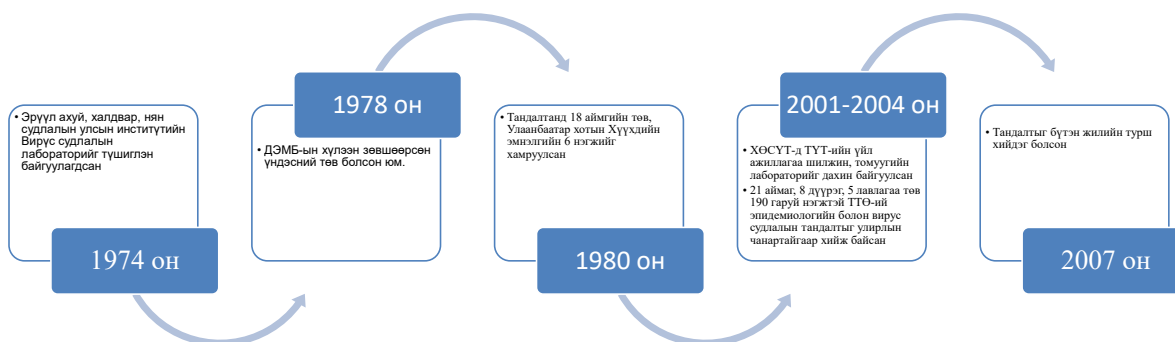
VIII. Вирус судлалын болон тандалтын эмч нарын уялдаа холбоог сайжруулах, мэдээллийг тогтмол солилцож байх

- VI. Интернетэд суурилсан томуугийн тандалтын цахим программыг шинэчлэн, хөгжүүлж байна.

- VII. 21 аймаг, 6 дүүргийн бүсчилсэн сургалтыг зохион байгуулсан.

IX. Дэгдэлтийн үед ажиллуулах сайн дурын ажилтныг бэлтгэх, сургах, дадлагажуулах

Томуугийн үндэсний төв үүсгэн байгуулагдсан түүхэн товчоо

**АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД
БАЯРЛАЛАА**